

AL SPELENDERWIJS SPELENDE WIJS

Een interview met Lut van der Eycken over de Opleiding Docent Drama

"De opleiding docent drama biedt een intensieve training om drama effectief te leren gebruiken in je bestaande of nog te ontwikkelen werksituatie. Mogelijke toepassingsgebieden zijn het onderwijs, vorming, buurtwerk, jeugdwerk, hulpverlening, amateurtheater, specifieke doelgroepen.

Een werkplan opstellen, afspraken maken, je aanpassen aan de materiële realiteit, organiseren, samenwerken. Inhouden in een vorm gieten, een groep activeren, stimuleren. Theatrale hulpmiddelen hanteren ter ondersteuning."
(Uit de folder van de Opleiding Docent Drama van TIEM)

Nog altijd doen allerlei organisaties een beroep op dezelfde terminologie om hun cursussen EXPRESSIE of DRAMA aan de man/vrouw te brengen. Toen waren die cursussen een succes, zeker wat de interesse betrof. Is dat nog altijd zo? Vallen er nog mensen voor 'dynamische beweging' of 'analytische beweging'. Zijn er nog mensen bereid tot onderzoek van zichzelf als spelmateriaal? En wat vinden zij dan? Wie gebruikt effectief het VONK-themanummer over Expressie? Toch niet enkel de auteurs zelf op de bijscholingscursussen voor regentaatstudenten, hoop ik. En dan blijkt er ook nog zoiets te bestaan als een 3-jaar durende opleiding tot docent drama: 1019 werkuren + stage uren, op vrijdagmiddagen, zaterdag, weekends... Wie? Wat? Waarom?
En toen liepen we Lut Van der Eycken tegen het creatieve lijf. Een gesprek over de boven geopperde én andere vragen - een interview als het ware.

VONK : Wat brengt iemand met een voltijdse betrekking ertoe om docent drama te willen worden? Drie weekends macramé is weer te min zeker?

Lut : Wel tien jaar geleden zat er in mijn opleiding vrijwel niets dat voorbereidde op bepaalde vakken die ik geleidelijk aan toch moest geven: eerst was dat verbaal expressie, daarna dramatische expressie. Ik had al wel hier en daar een cursus gevolgd - van één of enkele weekends, op VON-conferenties; dat soort dingen - maar dat bleek ontoereikend te zijn. Die twee lesuren worden toch al als de snoepjes van de week beschouwd door de leerlingen - als je er dan toch iets degelijks en wezenlijks van maken wil, moet je kwalitatief wat in huis hebben.

VONK : Uit eigen ervaring weet ik dat er op die weekendcursussen altijd meer koffie dan tijd was. Als je nu wel opgetogen bent over die cursus, is dat dan vanwege de duur ? Die zou veel mensen net afschrikken.

Lut : De duur van de cursus maakt het mogelijk om heel systematisch te werk gaan. De begeleiders gaan met duidelijke, afgebakende stappen te werk, niet overhaast. Zo is het b.v. belangrijk dat je eerst je plaats in de groep leert kennen ; dat je vertrouwd geraakt met je eigen lichaam. Het is niet van komaan, we vliegen erin. Neen, iedereen krijgt de tijd om zich aan te passen, zich voor te bereiden. Dat doe ik ook in mijn klas. Het is belangrijk expliciet aandacht te besteden aan het individuele en sociale groeiproces in de klasgroep.

VONK : Toch lijkt een kosten/baten-analyse nogal in het nadeel van de opleiding te vallen. Een vlug rekensommetje leert ons dat om die 1019 uur goed te maken, je zo'n 17 jaar les moet geven.

Lut : Alhoewel die lessen dramatische expressie misschien wel de rechtstreekse aanleiding zijn om de opleiding te volgen, zijn ze niet de enige lesmomenten waarop ik gebruik kan maken van de opgedane kennis en ervaringen. Het is mijn opvatting - en die wordt binnen de V.O.N. trouwens al lang verdedigd - dat expressie en creativiteit in alle facetten niet beperkt mogen blijven tot een of twee 'inkapselende' vakken. Expressie zou verweven moeten zitten in het hele onderwijspakket ; net zoals het creatieve een plaats moet krijgen naast het cognitieve. Daarbij komt dat de vooruitgang binnen het vak Dramatische Expressie op zichzelf ook al belangrijk is. De leerlingen kunnen bijvoorbeeld antwoorden op de vraag 'wat hebben we gedaan dit uur', 'wat hebben we eraan gehad ?', terwijl net dat vak vroeger zo vrijblijvend was dat ze er geen houvast aan hadden.

VONK : Toch blijft die kwellende vraag : wed je dan niet op één paard. Er is zoveel om lief te hebben : tekstonderwijs, taalbeschouwing, discussietechnieken, projectwerk, de DT-regels

Lut : Ik heb tijdens de opleiding kennisgemaakt met verschillende DOE-werkvormen die ik ook voor b.v. tekstonderwijs kan inschakelen. Mijn leerlingen uit het beroepsonderwijs balen van de cognitieve benaderingswijzen die meestal model staan voor tekstanalyse of taalbeschouwing. Het gaat dus veel verder dan louter expressieve toestanden waar zoveel mensen uit het onderwijs een grondige hekel aan hebben. Bij het opstarten van een project begonnen we vroeger erg cognitief : ideeën verzamelen, brainstormen op flappen zetten, bespreken enz. Nu hebben wij tijdens de opleiding met een tekst gewerkt en i.p.v. daar vrij verstandelijk mee te werken, zijn wij spontaan rond analoge situaties als die in de tekst beginnen spelen, o.m. ook rond het uitgangspunt 'beeldt u eens in dat alle

personages dieren zouden zijn'. (cf. Bijlage) Ik heb iets gelijkaardigs op school geprobeerd en dat is wonderwel meegevallen.

VONK : Un poco concreto por favor.

Lut : Wel, dat was een klas van een richting met heel veel public relationstoestanden en die was het beu om ook in projecten telkens weer reclameteksten en -slogans ineens te moesten timmeren, affiches te maken e.d.m. Die wilden eens een toneelstukje opbouwen. Toen zijn we met die voorbereidingsoefeningen en improvisaties begonnen om materiaal te verzamelen, om een vertrekbasis te vormen. Dat was een succes. Normaal moeten ze dan eerst een heel pak boeken en teksten doornemen.

VONK : Dat is natuurlijk een voorbeeld dat heel sterk in de lijn van dramatische expressie ligt, laat het dan al op een ander lesmoment gebeurd zijn.

Lut : Het is niet altijd wat ze doen dat belangrijk is, maar vaak hoe ze iets doen. Die oefeningen creëren een bepaalde open mentaliteit. Ze zien vlugger andere mogelijkheden.

VONK : Terug naar de opleiding. Beschrijf zo eens een dag in het leven van ...

Lut : Wel het eerste jaar gaat het vooral om zelf te leren spelen. Het tweede jaar is meer gericht op het doorgeven van die ervaringen en kennis in het begeleiden van groepen, in mijn geval dus klassen. Meestal gaat de eerste sessie - er zijn er drie per dag - naar voorbereidende oefeningen. Je moet dat zien als het verzamelen van bouwstenen om later het definitieve spel mee op te bouwen. Dat gaat dan om het uitwerken van bewegingen, het opbouwen van dramatische spanningen, de interactie, het juiste ritme zoeken, enz.

Ik ben de opleiding begonnen met het oog op de kwaliteitsverbetering van mijn lessen en het spelplezier, ook voor mezelf, is daarin heel belangrijk geworden. Dit spelplezier heeft niets te maken met 'leuk bezig zijn', maar alles met betrokkenheid en engagement. Spelplezier verhoogt de kwaliteit. Dat ondervind ik ook telkens weer in m'n klaspraktijk.

VONK : Zijn er ook andere momenten dan louter spel en voorbereiding ?

Lut : Ja, er wordt natuurlijk aandacht besteed aan het overdenken van spelervaringen, een groepsdynamica, spelpedagogie, didactische modellen ... Er zit ook een stuk geschiedenis van drama en dramatische vorming in. In het eerder vernoemde project (zie bijlage) werkten we met een speelgroep en een denkgroep. Het is de taak van die laatste ideeën te verzamelen over de opbouw van de scene,

de gepaste kleding, enz. tegen de volgende dag. Daar wordt dat dan eerst besproken.

VONK : Is creativiteit niet een beetje 'uit' ? We beginnen allebei te behoren tot de generatie die het creatiefst wordt bij het invullen van het belastingsaangifteformulier ?

Lut : De meeste mensen hebben de neiging op veilig te spelen en te kiezen voor werkvormen met een stevig, cognitieve houvast, wellicht omdat ze te weinig inzicht hebben in het hoe en het waarom van dramatische werkvormen, positieve spelervaringen missen. Of dat nu met een mentaliteitsverandering te maken heeft of niet, kan ik zo niet beoordelen. Ik denk dat nog te weinig mensen van die opleidingen op de hoogte zijn en dus gewoon niet kunnen kiezen.

VONK : Toch zitten alle computercursussen nu lekker vol. Ik kan me moeilijk voorstellen dat dezelfde mensen ook nog expressie of drama volgen.

Lut : Misschien is er inderdaad een mentaliteitsverandering geweest. Tien, vijftien jaar geleden was er meer openheid voor alles wat (meer) met emoties te maken had. Het was een soort afzetten tegen de cognitieve onderdrukking (of zo). En daar heeft expressie natuurlijk van geprofiteerd. Nu staat men terug liever met beide voeten

En als om het tegendeel te bewijzen springt LVDE fluks recht om met twee achterwaartse salto's de C64 in een analytische beweging uiteen te rijten.

Na een prachtige mimevoorstelling die de kameraadjes van onze kinderen zeker zullen appreciëren, de leraressen iets minder vanwege gewaagd (of heb ik het weer niet begrepen), brengt ze nog even de verbaliserende agent in verlegenheid door een geslaagde interpretatie van de Bende van Nijvel.

<p>De Opleiding Docent Drama is een organisatie van VZW Tiem die doorgaat in Antwerpen in de Vrije Val. Meer inlichtingen dus best bij TIEM, Pieter de Nefstraat 9, 2300 Turnhout, tel. 014/41.36.75 Deze opleiding start (meestal) einde december met een kennismaking.</p>
--

Walter De Hert, Verbondstraat 90, 2000 Antwerpen.

BIJLAGE

Project o.l.v. Ludo Van Passel rond het stuk 'Westkaai' van Bernard-Marie Koltès - 6 zaterdagen.

Opzet : onderzoek, via verschillende tekstfragmenten, naar :

- de psychologisch-realistische laag
- de maatschappelijke informatie in de tekst
- de eigen spelersverbeelding bij de karakters en de tekstinhoud.

Algemene werkwijze hiertoe :

- de begeleider situeert het stuk in het algemeen, licht dan de scenes in het kort toe door telkens het tijdstip, specifieke ruimte, personages, handelingsverloop aan te geven.

Noot : de groep heeft de tekst nog niet gelezen.

- groepsgesprek : associaties bij deze situering worden naar voor gebracht.

- lezen van de tekstfragmenten. Bedoeling is nu deze tekstfragmenten al spelende te onderzoeken, 'te vatten'.

Dit spel ontstaat n.a.v. gevonden 'sleutels' bij het lezen van de tekst, b.v. een specifieke ruimte, typisch gedrag, een bepaald tijdstip, een emotioneel conflict... ieder laat zijn/haar fantasie gaan. Het spel is m.a.w. geen illustratie bij wat eerst zorgvuldig werd voorgedacht, maar ontstaat door associaties allerhande bij de tekst. Enkele voorbeelden. Zo kunnen improvisaties opgebouwd worden rond een woord b.v. slapeloosheid, rond een lijfspreuk "voor wat hoort wat", een sfeer als omhullende beklemmende duisternis, een gegeven als absoluut denken ; vanuit fysieke impulsen. In een spelimprovisatie, vertrekkende van persoonlijk geliefde voorwerpen van ieder, ging het om : veilig stellen en verdedigen ↔ hebzucht, willen bemachtigen ; macht en onmacht. Duidelijker profilering van de personages is mogelijk door identificatie met dieren, omgezet in een bewegingsspel. Aan het stuk analoge spelsituaties bedenken voor mekaar, in een kort scenario gieten en uitspelen, brengt verheldering en inzicht.

- uitwerking van uitgekozen tekstfragmenten, naar een voorstelling toe : de ene helft van de groep (denkgroep) regisseert de andere helft (speelgroep). De denkgroep is onderverdeeld in duo's waarin om beurt iemand regisseert, assisteert. Zo kan een mooi rooster opgemaakt worden waarin dezelfde spelers verschillende regisseurs krijgen : iedereen is altijd actief betrokken bij de uitwerking.